

29.6.2015

Dnro 374/06.02.01.08/2015

Meidänklinikka Oy:n toiminnan keskeyttäminen

Yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n 1 momentin mukaan Valvira voi määrätä palvelujen tuottajan toiminnan keskeytettäväksi välittömästi, jos potilasturvallisuus sitä edellyttää.

Valvira otti Meidänklinikka Oy:n toiminnan asianmukaisuuden omasta aloitteestaan selvitettäväkseen saamiensa yhteydenottojen perusteella. Asiassa saatiin selvitystä klinikalla työskennelleiltä terveydenhuollon ammattihenkilöiltä ja klinikan potilailta, eri viranomaistahoilta, kuten Kelalta ja VRK:lta, sekä Kuluttajariitalautakunnalta, Potilasvakuutuskeskukselta, Espoon kaupungilta ja yhtiöltä itseltään. Valvira katsoi potilasturvallisuuden vaarantuneen Meidänklinikka Oy:n toiminnassa seuraavista syistä.

1 Potilasasiakirjojen laatiminen ja säilyttäminen

Saadusta selvityksestä ilmeni, että Meidänklinikan hammaslääkäreitä ja suuhygienistejä oli vaadittu kirjaamaan enemmän ja kalliimpia toimenpiteitä kuin oli tehty, ja potilasasiakirjoihin oli kirjattu hampaiden reikiä ja paikkaamisia, joita ei ollut. Potilasasiakirjoihin oli merkitty paikkansa pitämättömiä tietoja ja/tai merkintöjä oli muutettu jälkikäteen. Lisäksi hoitotoimenpiteen tekijäksi oli joissakin tapauksissa merkitty muu henkilö kuin toimenpiteen tekijä, tai asiakirjoihin oli jätetty merkitsemättä joku hoitoon osallistunut henkilö. Valvira piti epäuskottavana myös sitä, että klinikan vastaava hammaslääkäri olisi itse tehnyt kaikki Kelan toimittamien tietojen mukaan hänen tekemikseen merkityt toimenpiteet esimerkiksi 4.8.2014, jolloin hänen oli kirjattu hoitaneen samana päivänä potilaita kolmella eri paikkakunnalla tehden yhteensä 64 toimenpidettä, ja 20.11.2014, jolloin hänen tekemäkseen oli kirjattu yhteensä 51 toimenpidettä.

Valvira totesi, että edellä mainituissa tapauksissa merkintöjen ja potilaan todellisen tilanteen välillä on ristiriita. Tällainen ristiriita on omiaan vakavasti haittaamaan potilaan jatkohoitoa. Se, että merkinnät eivät vastaa todellista tilannetta, ja se, että jälkepäin ei voida osoittaa, kuka on tehnyt mitään, vaikeuttaa paitsi jatkohoitoa, myös hoidon hammaslääketieteellisen asianmukaisuuden arviointia sekä asian myöhempää selvittämistä esimerkiksi valvontaviranomaisten, potilasvakuutuskeskuksen tai kuluttajariitalautakunnan taholta. Valvira piti erittäin epäasianmukaisena ja potilasturvallisuutta vakavasti vaarantavana sitä, että potilasasiakirjoihin tehdyt merkinnät eivät olleet luotettavia. Valvira katsoi Meidänklinikalla menetellyn tältä osin potilaslain 12 §:n sekä potilasasiakirja-asetuksen merkintöjen tekemistä koskevien säännösten vastaisesti.

Saadun selvityksen mukaan kuka tahansa Meidänklinikka Oy:n työntekijä oli voinut kirjautua potilas-tietojärjestelmään kenen tahansa tunnuksilla. Selvityksen mukaan näin oli myös toimittu ja tehtyjä merkintöjä oli jälkikäteen muutettu.

Valvira totesi, että potilasasiakirja-asetuksen 4 ja 6 §:ssä säädetty rajoitus käsitellä potilasasiakirjoihin kirjattuja tietoja ja tehdä niihin merkintöjä perustuu siihen, että potilaiden terveydentilatiedot ovat potilaslain 13 §:n mukaan salassa pidettäviä laissa mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta. Valvira piti Meidänklinikalla työskentelevien henkilöiden ”vapaata” pääsyä kenen tahansa potilasasiakirjoihin erittäin moitittavana ja katsoi, että klinikka ei ollut täyttänyt velvollisuuksiaan huolehtia siitä, että potilasasiakirjoja käsiteltäisiin asianmukaisesti, eikä siitä, että potilasasiakirjamerkintöjä tekisivät vain potilaan hoitoon osallistuvat terveydenhuollon ammattihenkilöt tai heidän ohjeidensa mukaisesti muut potilaan hoitoon osallistuvat henkilöt. Valviran näkemyksen mukaan erityisen raskauttavana voitiin pitää sitä, että jo tehtyjä merkintöjä oli muutettu ilman laillista perustetta.

Terveysthuollon toimintayksikkö vastaa siitä, että sen toiminnassa syntyvät potilasasiakirjat säilyvät niille säädetyn säilyttämisaikojen. Potilasasiakirjojen, kuten röntgenkuvien, häviäminen vaarantaa potilasturvallisuuden ja potilaan oikeuksien toteutumisen. Siltä osin, kun kahdelle potilaalle ja Kelalle ei pystytty toimittamaan pyydettyjä potilasasiakirjoja, Valvira totesi Meidänklinikka Oy:n laiminlyöneen huolehtia potilasasiakirjojen säilytyksestä potilasasiakirja-asetuksen edellyttämällä tavalla.

2 Toimenpiteiden suorittaminen ja työnjako

Saadun selvityksen mukaan kaikkien hoitajien ja suuhygienistien täytyi paikata ja joskus poistaa hampaita sekä ommella haavoja, ja he tekivät myös hammaslääkärille kuuluvia tehtäviä. Meidänklinikalla oli käytössä niin sanottu ”hammaslääkäri-suuhygienisti-malli”, jossa suuhygienisti laittoi paikan hammaslääkärin tekemään kaviteettiin (paikkausta varten puhdistettu ja muotoiltu reikä hampaassa). Meidänklinikka järjesti itse suuhygienistien koulutuksen tähän tehtävään.

Valvira totesi, että Meidänklinikalla järjestetyn ja toteutetun koulutuksen sisällöstä ei ollut selvitystä, eikä sitä ollut dokumentoitu millään tavoin. Valvira katsoi, että klinikalla annetun koulutuksen perusteella tehtyjä tehtävien siirtoja hammaslääkäreiltä suuhygienisteille ei voitu pitää hammaslääketieteellisesti asianmukaisina, vaan ne olivat omiaan vaarantamaan potilasturvallisuutta. Valviran näkemyksen mukaan Meidänklinikalla noudatettu työnjako ei ollut ammattihenkilölain 2 §:ssä tarkoitetun mukainen.

3 Toimenpiteiden hammaslääketieteelliset perusteet

Selvityksestä ilmeni, että Meidänklinikan hammaslääkärien täytyi tehdä useampikerroksisia täyhteitä ja selittää potilaille, ettei pieniä reikiä ole ollenkaan. Joskus poistettiin hampaita sen vuoksi, että myöhemmin olisi mahdollista laittaa implantteja, vaikka hammas olisi ollut säilytettävissä juurihoitamalla. Suuhygienistien täytyi tehdä esteettistä hammaskiven poistoa pyytämällä potilaita käymään muutama kerran tarpeettomasti. Ehjiä paikkoja vaihdettiin uusiin ja olemattomia reikiä paikattiin.

Valvira totesi, että Meidänklinikalla oli suoritettu toimenpiteitä, joita ei voitu pitää asianmukaisina, yleisesti hyväksytyjen perusteita mukaisina eikä hammaslääketieteellisesti perusteltuina. Tällaisia olivat esimerkiksi perusteettomat hampaiden poistot ja olemattomien reikien paikkaukset. Potilaille ei annettu aina potilaslain 5 §:n edellyttämää selvitystä hoidon merkityksestä ja eri hoitovaihtoehdoista ja niiden vaikutuksista, eikä hoidon toteutumisesta potilaslain 6 §:ssä tarkoitetun mukaisesti yhteisymmärryksessä potilaan kanssa varmistettu. Valviran näkemyksen mukaan edellä mainitun kaltaisen toiminnan seurauksena potilaiden oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon ei toteutunut. Edellä kuvattu menettely oli Valviran näkemyksen mukaan erittäin moitittavaa, täysin epäasianmukaista ja omiaan vakavasti vaarantamaan potilasturvallisuutta.

4 Laillistamattomien tai ilman lupaa työskentelevien henkilöiden työskentely Meidänklinikka Oy:ssä

Valviran tietoon tuli, että Meidänklinikalla työskenteli laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön tehtävissä myös henkilöitä, joilla ei ollut Valviran myöntämää laillistusta tai lupaa toimia. Valvira teki poliisille tutkintapyyntöjä neljän henkilön epäilystä laittomasta ammatinharjoittamisesta.

Valvira totesi, että sen tehtävänä on muun muassa edistää potilasturvallisuutta sekä terveydenhuollon palvelujen laatua varmistamalla, että terveydenhuollon ammattihenkilöllä on ammattitoiminnan edellyttämä koulutus, muu riittävä ammatillinen pätevyys ja ammattitoiminnan edellyttämät muut valmiudet. Esimerkiksi hammaslääkärinä tai suuhygienistinä työskenteleminen Suomessa edellyttää Valviran myöntämää laillistusta. Valvira piti täysin epäasianmukaisena, lainvastaisena ja potilasturvallisuutta vakavasti vaarantavana tilannetta, jossa laillistettujen terveydenhuollon ammattihenkilön tehtävissä työskenteli henkilöitä, joiden koulutusta ei ollut saatettu asianmukaisesti viranomaisen hyväksyttäväksi.

5 Meidänklinikka Oy:ssä työskennelleiden henkilöiden ammatti- ja kielitaito

Saadun selvityksen mukaan hammaslääkäreiden osaamista ei varmistettu mitenkään, vaan ensisijainen valintakriteeri oli hinta. Rekrytoituilla henkilöillä ei ollut asianmukaista koulutusta ja heidän kielitaitonsa oli puutteellinen, minkä vuoksi potilasturvallisuus vaarantui selkeästi.

Valvira totesi, että terveydenhuollon ammattihenkilöltä edellytetään riittävää kielitaitoa hänen hoitamiinsa tehtäviin nähden. Työntekijöiden riittävän ammatti- ja kielitaidon varmistaminen on ensisijaisesti työnantajan velvollisuus. Saadun selvityksen perusteella ainakin kolme henkilöä oli työskennellyt Meidänklinikalla suuhygienistin, ja mahdollisesti myös hammaslääkärin, tehtävissä ilman laillistusta ja riittävää suomen kielen taitoa. Riittämätön kielitaito vaikeuttaa huomattavasti kanssakäymistä potilaan kanssa sekä potilasasiakirjamerkintöjen tekemistä. Valvira katsoi, että puutteet hoitoon osallistuvien henkilöiden ammatti- ja kielitaidossa vaaransivat vakavasti potilasturvallisuutta ja vaikeuttivat potilaan potilaslain 5 §:n mukaisen tiedonsaantioikeuden toteutumista ja 6 §:ssä edellytetyn yhteisymmärryksen saavuttamista.

Valvira totesi johtopäätöksessään, että yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 3 §:n mukaan terveydenhuollon palvelujen antajan toiminnan on oltava lääketieteellisesti asianmukaista ja siinä tulee ottaa huomioon potilasturvallisuus. Valvira piti edellä kerrottuja seikkoja kokonaisuudessaan potilasturvallisuutta vakavasti vaarantavina ja katsoi, että edellytykset keskeyttää Meidänklinikka Oy:n toiminta välittömästi olivat olemassa.